

2020 - V

Sektörel Güncel Gelişmeler

İktisadi Araştırmalar Bölümü

İÇİNDEKİLER

ENERJİ

3

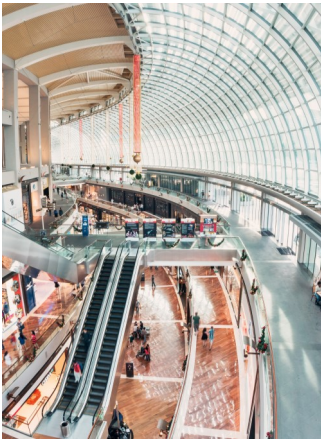
DEMİR ÇELİK

6

PERAKENDE

9

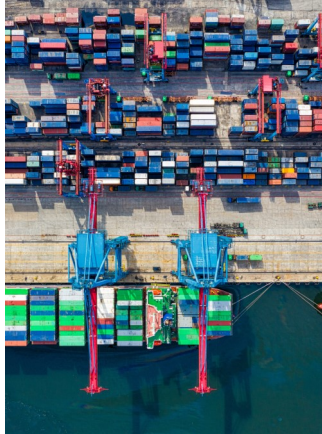
İNŞAAT VE KONUT

4

LOJİSTİK

7

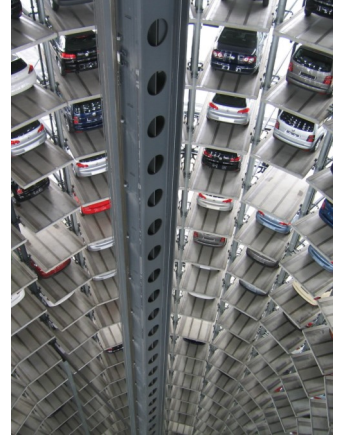
BEYAZ EŞYA

10

OTOMOTİV

5

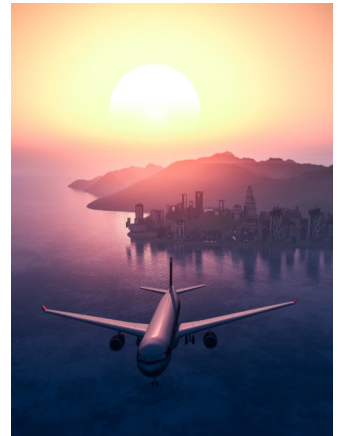
TEKSTİL-HAZIR GIYİM

8

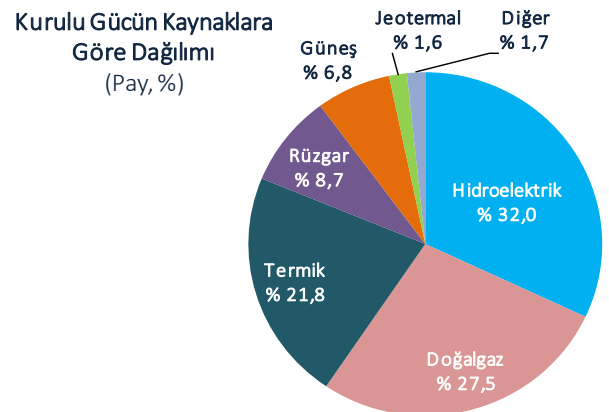
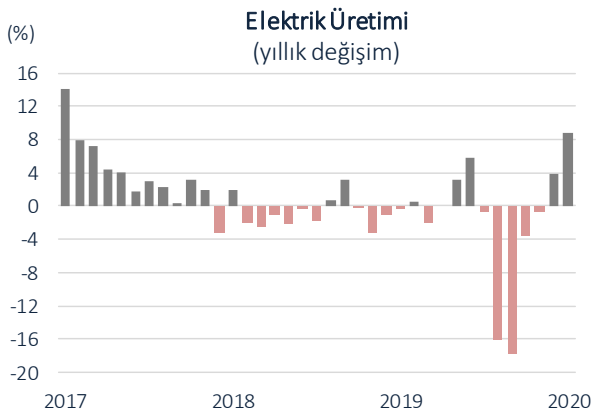
TURİZM

11

		Son Veri	Önceki Veri	
Elektrik Üretimi (yıllık değişim)	Eylül	% 8,9	% 3,8	▲
Elektrik Tüketimi (yıllık değişim)	Eylül	% 8,4	% 3,5	▲
Elektrik Tüketici Fiyatı (yıllık değişim)	Eylül	% 9,4	% 13,4	●
Elektrik Üretici Fiyatı (yıllık değişim)	Eylül	-% 2,6	% 0,1	▲
Takipteki Krediler Oranı	Ağustos	% 5,9	% 6,1	●

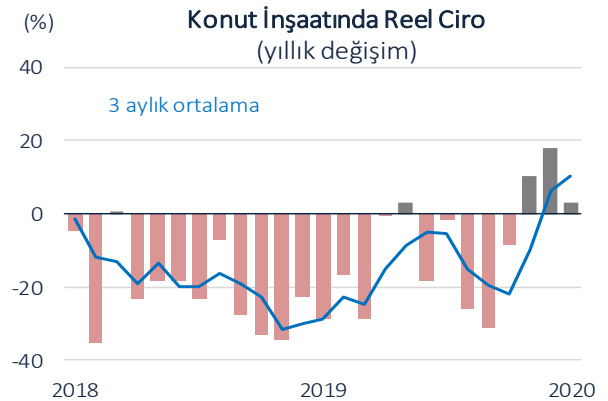
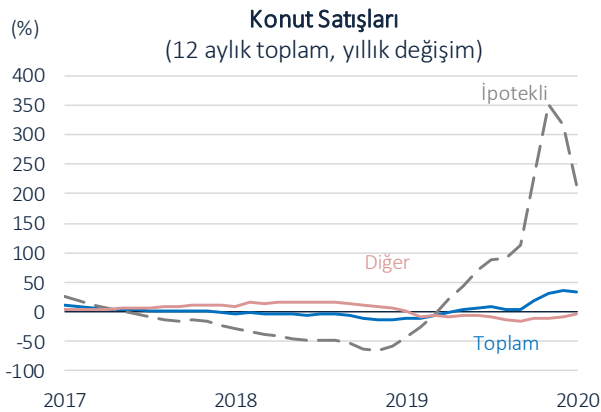
- Pandemi nedeniyle Mart-Temmuz döneminde gerileyen elektrik üretimi Ağustos ve Eylül aylarında yıllık bazda sırasıyla %3,8 ve %8,9 oranlarında artış kaydetti. Elektrik üretimindeki artışın ekonomik aktivitede gözlenen toparlanmanın yanı sıra 2019 yılının ikinci yarısındaki düşük baz etkisi nedeniyle önümüzdeki dönemde de sürmesi bekleniyor. Öte yandan, TL'deki değer kaybı sektördeki toparlanma eğilimi üzerinde baskı yaratabilecek bir risk unsuru olarak öne çıkıyor. Döviz kurlarındaki yükselişten kaynaklanan fiyat artışlarının tüketiciye tam olarak yansıtılmaması 2018 yılında sektörün gelir/gider dengesini büyük ölçüde olumsuz etkilemişti. TL'deki değer kaybı, sektörün kredi borçlarının %80'den fazlasının döviz cinsinden olması nedeniyle de önem taşıyor.
- Yenilenebilir Enerji Kaynakları Destekleme Mekanizmasından (YEKDEM) yararlanmak isteyen üretim tesislerinin 2020 sonuna kadar devreye girme şartı, 30 Haziran 2021 tarihine kadar uzatıldı. Buna göre, 30 Haziran 2021 tarihine kadar işletmeye girecek YEKDEM'e tabi Yenilenebilir Enerji Kaynakları (YEK) belgeli üretim tesisleri için belirlenen fiyat desteği 2030 yılı sonuna kadar uygulanacak. Söz konusu dönemde işletmeye girecek YEK belgeli üretim tesislerinde kullanılan mekanik ve elektro-mekanik aksamın yurt içinde imal edilmiş olması halinde ise, bu tesislerde üretilerek iletim veya dağıtım sistemine verilen elektrik enerjisi için belirlenen fiyat desteğine ek olarak üretim tesisinin işletmeye giriş tarihinden itibaren 5 yıl süreyle destek verilmeye devam edilecek.
- Eylül 2020 itibarıyla Türkiye'nin elektrik kurulu gücü 2019 yılsonuna göre %2,1 oranında artışla 93.207 MW seviyesine ulaştı. 2019 yılında da kurulu güç %3,1 oranında artmıştı. Mevcut kurulu gücün %74'ünü özel sektör işletmeleri oluştururken, kamunun payı %26 düzeyinde gerçekleşti. Bu dönemde lisanssız üretim tesislerinin toplam içindeki payı %7 düzeyinde oldu. Üretim kaynaklarına göre kurulu güç incelendiğinde ise, hidroelektrik santrallerinin payının %32, doğalgazın payının %27,5, termik santrallerinin payının da %21,8 düzeyinde olduğu görülüyor. Son dönemde yatırımların odağında yer alan güneş ve rüzgar enerjisi santrallerinin payı sırasıyla %6,8 ve %8,7 düzeyinde bulunuyor.
- Rüzgar enerjisi kurulu güç kapasitesi bakımından dünyada 12. sırada bulunan Türkiye, rüzgardan elde edilen enerji bakımından ise 10. sırada yer alıyor. Mevcut durumda Türkiye'de 283 rüzgar enerji santrali üretim gerçekleştirirken, inşa halinde bulunan 53 adet yeni santral bulunuyor.

Kaynak: BDDK, TEİAŞ, Datastream

		Son Veri	Önceki Veri	
Büyüme (reel, GSYH inşaat alt kalemi)	2020 Ç2	-% 2,7	-% 1,9	▼
Yapı Ruhsatı Sayısı (yıllık değişim)	2020 Ç2	% 187,2	% 5,5	▲
Yapı Kullanma İzni Sayısı (yıllık değişim)	2020 Ç2	-% 22,2	-% 37,8	▼
Bina İnşaatı Ciro Endeksi (reel, yıllık değişim)	Ağustos	% 3,1	% 17,9	●
Konut Satışları (yıllık değişim)	Eylül	-% 6,9	% 54,2	▼
İpotekli (yıllık değişim)	Eylül	-% 38,5	% 122,6	▼
Diğer (yıllık değişim)	Eylül	% 13,6	% 23,6	▲
Konut Fiyat Endeksi (reel, yıllık değişim)	Ağustos	% 12,9	% 12,6	▲
Yabancıların Gayrimenkul Yatırımları (milyar USD)	Ağustos	0,3	0,3	●
Takipteki Krediler Oranı	Ağustos	% 8,2	% 8,5	●

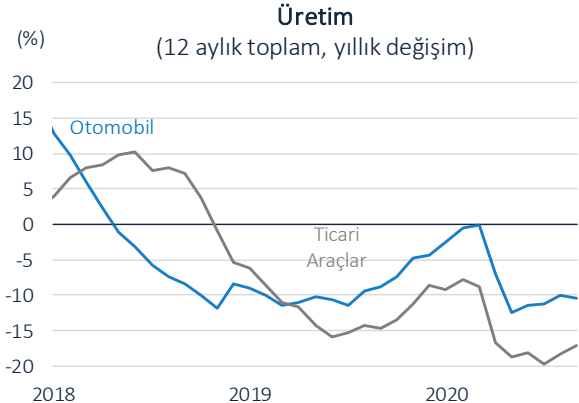
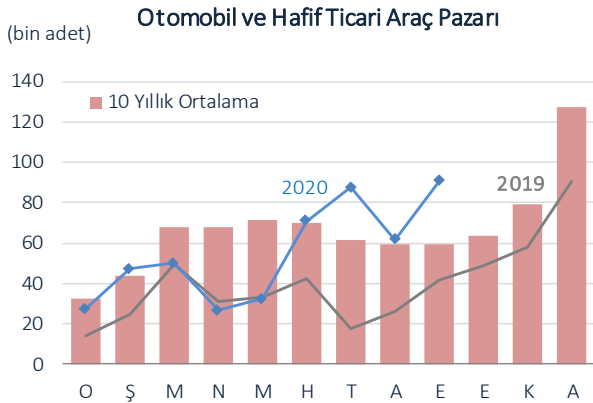
- Haziran ve Temmuz aylarındaki yükselişin ardından Ağustos ayında kredi faiz oranlarındaki artışın da etkisiyle ivme kaybeden konut satışları, Eylül ayında ipotekli satışlardaki düşüş paralelinde yıllık bazda %7 azaldı. Bu dönemde ilk el satışların %20 oranında gerilemesi dikkat çekti. Ocak-Eylül dönemi itibarıyla yurt genelinde satılan konut sayısı bir önceki yılın aynı dönemine göre %34 oranında artarak 1 milyon 161 bin adet oldu.
- Haziran ayında uygulamaya konulan kredi paketlerinin etkisiyle konut piyasasında gözlenen canlanma, sektörün cirolarına da olumlu yansıdı. Ancak söz konusu yükselişin konut satışlarındaki ivme kaybına paralel olarak Ağustos'ta yavaşladığı gözlemlendi. Konut satışlarının Eylül ayında gerilediği ve yılın geri kalanında da zayıf bir seyir izleyeceği beklentileri dikkate alındığında ciro büyümesinin yönünü yeniden aşağıya çevirebileceği düşünülüyor.
- Konut piyasasında son dönemde yaşanan hareketlenmeye karşılık, ticari gayrimenkul piyasasının genelinde durgun bir seyir izleniyor. Perakende sektörüyle bağlantılı gayrimenkullerin çoğunda boşluk oranları yüksek düzeylere ulaşırken, kira seviyeleri düşük seyrini sürdürüyor. Önemli ölçüde stok birikimi bulunan ofis pazarındaki yüksek boşluk oranları kira ortalamalarını aşağı çekmeye devam ediyor. Lojistik gayrimenkul pazarındaki performans kaybının ise e-ticaretteki büyüme ve salgının etkisiyle depolama ihtiyacındaki ani artışlar paralelinde görece sınırlı kaldığı gözleniyor.

Kaynak: BDDK, Datastream, TÜİK

		Son Veri	Önceki Veri	
Toplam Üretim (adet, yıllık değişim)	Eylül	% 4,3	% 44,3	●
Otomobil (adet, yıllık değişim)	Eylül	% 0,1	% 44,5	●
Ticari Araç (adet, yıllık değişim)	Eylül	% 12,7	% 44,1	▲
Toplam Yurt İçi Araç Satışları (adet, yıllık değişim)	Eylül	% 115,8	% 134,4	▲
Otomobil (adet, yıllık değişim)	Eylül	% 101,9	% 106,0	▲
Ticari Araç (adet, yıllık değişim)	Eylül	% 189,1	% 265,0	▲
İhracat (adet, yıllık değişim)	Eylül	-% 13,3	-% 21,5	▼
İhracat (tutar, yıllık değişim)	Eylül	-% 0,5	-% 8,8	▼
Takipteki Krediler Oranı	Ağustos	% 1,6	% 1,6	●

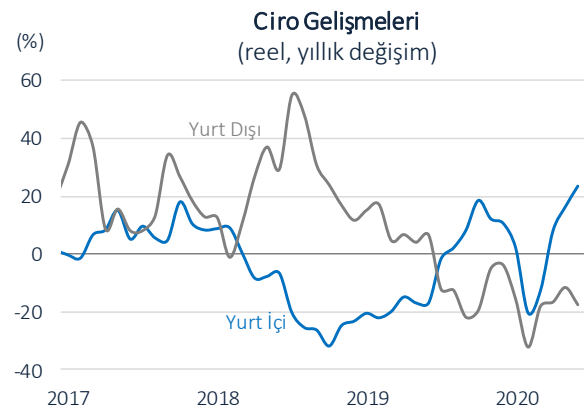
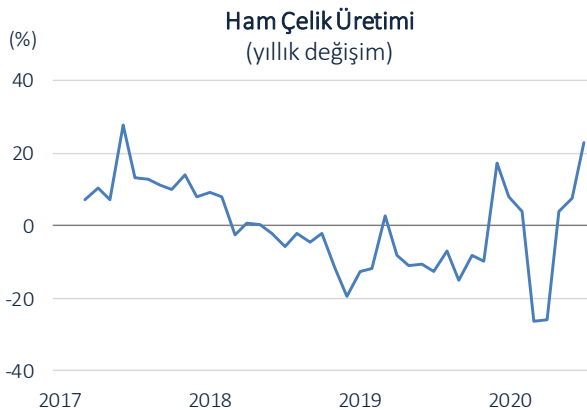
- Yurt içi otomotiv pazarı düşük baz etkisinin yanı sıra güçlü talebe bağlı olarak genişlemeye devam etti. Otomotiv Distribütörleri Derneği'nin (ODD) verilerine göre, ilk çeyrekteki %41'lik hızlı artışın ardından, ikinci çeyrekte pandeminin etkisine rağmen yıllık bazda %21 büyüyen otomotiv pazarı, üçüncü çeyrekte ekonomik aktivitedeki toparlanmanın ve kredi faiz oranlarındaki gerilemenin etkisiyle %178 artış kaydetti. Temmuz-Eylül döneminde otomobil satışları %156 artarken, hafif ticari araç satışlarının %291 oranında yükselmesi dikkat çekti. Böylece Ocak-Eylül döneminde, otomobil ve hafif ticari araç pazarı yıllık bazda %75,5 artışla 494 bin adet oldu. Bu dönemde ithal araçların yurt içi otomobil pazarındaki payı %60'a yaklaşırken, hafif ticari araç pazarındaki payı %37 düzeyinde gerçekleşti.
- Yurt içinde otomotiv üretimi Ağustos-Eylül döneminde önemli iyileşme kaydederek yıllık bazda yükseliş sergiledi. Otomotiv Sanayii Derneği'nin (OSD) verilerine göre, son aylardaki toparlanmaya rağmen Ocak-Eylül döneminde ihracattaki zayıf performansa bağlı olarak toplam üretimdeki yıllık düşüş %19,2 düzeyinde gerçekleşti. Türkiye'nin ihracatındaki düşüş eğiliminin ivme kaybetmekle birlikte sürdüğü gözleniyor. Ocak-Eylül döneminde, ihracat adet bazında %32,6 düşüş kaydederken, USD bazında %24,3 gerileme gösterdi.
- Küresel ölçekte otomobil satışları Eylül'de yıllık bazda %0,5 artarken, ilk 9 ayda %19,4 oranında daraldı. Diğer bölgelere kıyasla daha zayıf bir görünüm sergileyen Avrupa'da Eylül ayı otomobil satışları yıllık bazda %1,1 oranında artış kaydederken, Ocak-Eylül dönemindeki düşüş %29,3 oldu. İlk 9 ayda otomobil satışları İngiltere'de yıllık bazda %33, Fransa'da %29, İtalya'da %34 ve Avrupa'nın en büyük otomobil pazarı Almanya'da %26 daraldı. Aynı dönemde Türkiye'de otomobil satışlarının %70 civarında artış göstermesi dikkat çekti.
- ODD Ekim ayında, 2020 yılı için otomotiv sektörü pazar büyüklüğü tahminini yukarı yönlü revize ederek 650-700 bin adet düzeyinden 700-750 bin adet seviyesine çıkardı. Öte yandan, otomotiv sektörünün ana ihracat pazarı olan Avrupa'da salgında ikinci dalganın yaşanması sektör açısından önemli bir risk teşkil ediyor.

Kaynak: Datastream, TCMB

		Son Veri	Önceki Veri	
Ham Çelik Üretimi (yıllık değişim)	Ağustos	% 22,9	% 7,5	▲
Sanayi Üretimi (yıllık değişim)	Ağustos	% 13,3	% 7,2	▲
Demir Cevheri Fiyatı (yıllık değişim)	Eylül	% 33,3	% 28,4	▲
İhracat (yıllık değişim)	Ağustos	-% 13,9	-% 12,6	▼
Yurt İçi Ciro (reel, yıllık değişim)	Ağustos	% 23,5	% 16,4	▲
Yurt Dışı Ciro (reel, yıllık değişim)	Ağustos	-% 17,6	-% 11,5	▼
Takipteki Krediler Oranı	Ağustos	% 3,1	% 3,1	●

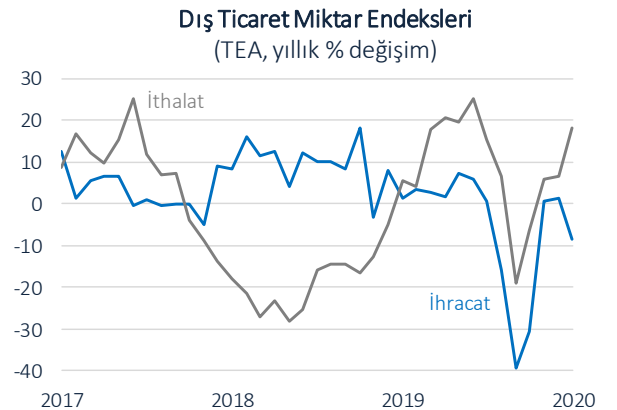
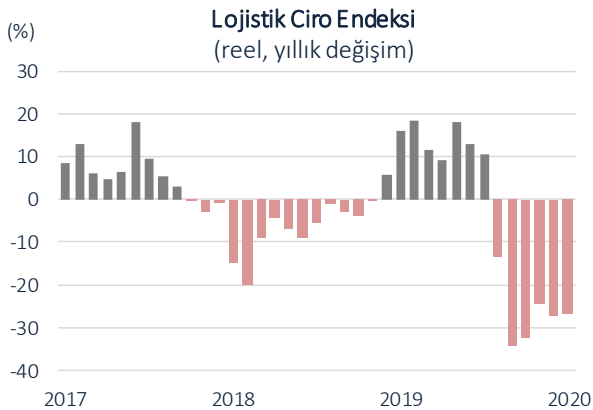
- Dünya Çelik Birliği'nin (Worldsteel) verilerine göre dünya ham çelik üretimi, Ağustos ayında %0,6 ile Şubat ayından bu yana ilk kez yıllık bazda artış gösterdi. Dünyada lider üretici konumundaki Çin'in üretimi Ağustos'ta ivme kazanarak %8,4 artarken, ilk beşte yer alan diğer ülkelerin (Hindistan, Japonya, Güney Kore, ABD) ham çelik üretimindeki düşüş bu dönemde de sürdü. Ocak-Ağustos döneminde ise, dünya çelik üretimindeki daralma %4,1 düzeyinde gerçekleşti. Bu dönemde Asya bölgesinde üretimdeki düşüş %0,7 ile sınırlı düzeyde kalırken, üretim hacmi bakımından bu bölgenin ardından ikinci sırada yer alan Avrupa'da üretim yaklaşık %19 oranında geriledi.
- Dünya ham çelik üretiminde 7. sırada bulunan Türkiye'nin üretimindeki artış eğilimi Ağustos'ta ivme kazanarak yıllık bazda % 22,9 düzeyinde gerçekleşti. Böylece, yılın ilk 8 ayında Türkiye'nin ham çelik üretimi yıllık bazda %0,6 oranında artış kaydetti.
- Yurt içinde nihai çelik mamul tüketimindeki artış eğilimi Ağustos ayındaki %27,5'lik hızlı yükselişle devam etti. Ocak-Ağustos döneminde de, nihai çelik mamul tüketiminde 2019'un aynı dönemine göre %13 artış kaydedildi.
- Ağustos ayında sektörün yurt içi cirosundaki yükseliş iç talebin toparlanmasının etkisiyle hız kazanırken, yurt dışı ciro görece zayıf dış talep koşulları nedeniyle baskı altında kalmaya devam etti.
- Yurt içinde Ağustos ayında çelik üretiminde kaydedilen artışın da çelik ürünleri ihracatına yansımadağı gözlemlendi. Çelik ürünleri ihracatı Ağustos'ta miktar itibarıyla yıllık bazda %10,3 düşüş gösterirken, Ocak-Ağustos döneminde de %10,2 oranında azaldı. Söz konusu gelişmede, küresel talebin salgın öncesi döneme kıyasla halen zayıf olması ve önemli ihraç pazarlarında süregelen korumacı politikalar etkili oldu. Çelik İhracatçıları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Aslan, sektörün ihracata yönelik pazar çeşitlendirmesini değerlendirdiğini, salgın sonrasında görece daha hızlı toparlanan Uzak Doğu başta olmak üzere Güney Doğu Asya, Batı Afrika ve Latin Amerika bölgelerinin öne çıkan hedef pazarlar olduğunu kaydetti.
- Ağustos ve Eylül aylarında, döviz kurlarındaki hızlı yükselişin de etkisiyle hurda ve demir cevheri fiyatlarında hızlı artış gözlemlendi.
- Worldsteel Ekim ayı ortasında, daha önce %6,4 olarak açıkladığı 2020 yılı küresel çelik talebindeki daralma tahminini Çin ekonomisindeki toparlanmaya bağlı olarak %2,4 olarak güncelledi. 2021 yılı içinse küresel çelik talebinde %4,1 oranında büyüme öngörülüyor. Gelişmiş ülkelerin talebinin bu yıl %15 oranında gerileyeceği, 2021'de ise %8 artacağı tahmin ediliyor. Çin hariç gelişmekte olan ülkeler için talepteki değişimin 2020 ve 2021'de sırasıyla -%12 ve %11 olması bekleniyor.

Kaynaklar: BDDK, TÜİK, TÇÜD, ÇİB, Datastream

		Son Veri	Önceki Veri	
Baltık Kuru Yük Endeksi (ortalama, yıllık değişim)	Eylül	-% 37,4	-% 23,9	▼
İhracat Miktar Endeksi (yıllık değişim)	Ağustos	-% 8,4	% 1,2	▼
İthalat Miktar Endeksi (yıllık değişim)	Ağustos	% 18,2	% 6,4	▲
Toplam Ciro Endeksi (reel, yıllık değişim)	Ağustos	-% 26,8	-% 27,0	▼
Karayolu Taşımacılığı Ciro (reel, yıllık değişim)	Ağustos	-% 14,5	-% 13,6	▼
Denizyolu Taşımacılığı Ciro (reel, yıllık değişim)	Ağustos	-% 8,9	-% 20,1	▼
Havayolu Taşımacılığı Ciro (reel, yıllık değişim)	Ağustos	-% 66,0	-% 68,8	▼
Depolama Ciro (reel, yıllık değişim)	Ağustos	-% 16,9	-% 18,5	▼
Takipteki Krediler Oranı	Ağustos	% 2,2	% 2,3	●

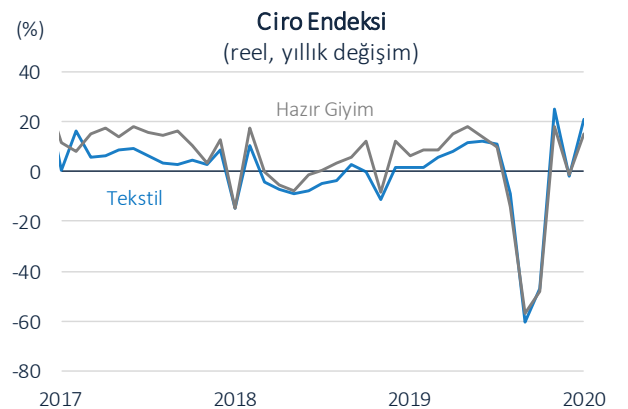
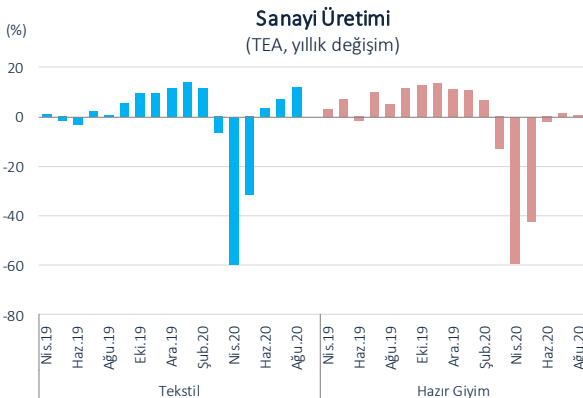
- Bu yıl Mayıs ortasında pandemi nedeniyle 393 ile en düşük seviyesine inen Baltık Kuru Yük Endeksi, Temmuz ayına kadar hızlı bir toparlanma kaydettikten sonra izleyen dönemde 1.200 - 2.000 arasında dalgalı bir seyir izledi. Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), 2020 yılında küresel mal ticaretindeki değişim tahminini, Haziran ve Temmuz aylarında gözlenen iyileşme nedeniyle olumlu yönde güncelledi. DTÖ, küresel mal ticaret hacminin bu yıl %9,2'lik daralmanın ardından gelecek sene %7,2 oranında artış kaydedeceğini öngörüyor. Kuruluş, daha önce mal ticaret hacminin bu yıl %13-32 arasında düşüş göstereceği tahmininde bulunmuştu.
- Dış ticaret miktar endekslerine göre, Temmuz ayında yıllık bazda %1,2 artan Türkiye'nin ihracatının Ağustos ayında %8,4 düşüş kaydetmesi dikkat çekti. İthalat miktar endeksi ise Temmuz ayındaki %6,4'lük artışın ardından Ağustos ayında da %18,2 yükseldi.
- Denizyolu taşımacılığı diğer taşıma şekillerine kıyasla görece olarak daha hızlı bir toparlanma kaydederken, havayolu taşımacılığının zayıf bir performans sergilemeye devam ettiği gözleniyor. Havayolu taşımacılığında Ağustos ayında %36'ya kadar inen iç hat yolcu sayısındaki yıllık düşüş, Eylül'de %51 düzeyinde gerçekleşti. Dış hat yolcu sayısında ise, Mayıs ayından bu yana yıllık bazda %60-70 düzeylerinde düşüş kaydediliyor.
- Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği (IATA), Temmuz ayında 2020 yılı için %55 olan havayolu yolcu trafiğine yönelik düşüş tahminini Eylül ayında olumsuz yönde revize ederek %68 olarak açıkladı. İkinci çeyrekteki 51 milyar USD'lik kaybın ardından bu yılın ikinci yarısında da sektörün 77 milyar USD kaybedeceği tahmin ediliyor. Sektördeki toparlanma eğiliminin Avrupa gibi önemli pazarlarda salgına yönelik kısıtlamaların yeniden gündeme gelmesiyle birlikte yavaşladığı gözleniyor. 2021 yılına ilişkin tahminler de sektörde oldukça zayıf bir toparlanma yaşanabileceğine işaret ediyor.

Kaynaklar: BDDK, DHMİ, TÜİK, Datastream

		Son Veri	Önceki Veri	
Tekstil Sanayi Üretimi (yıllık değişim)	Ağustos	% 12,3	% 7,1	▲
Hazır Giyim Sanayi Üretimi (yıllık değişim)	Ağustos	% 0,5	% 1,2	●
Tekstil Ciro (reel, yıllık değişim)	Ağustos	% 21,2	-% 1,6	▲
Hazır Giyim Ciro (reel, yıllık değişim)	Ağustos	% 15,1	-% 0,5	▲
Tekstil Üretici Fiyatları (yıllık değişim)	Eylül	% 17,6	% 14,3	●
Hazır Giyim Üretici Fiyatları (yıllık değişim)	Eylül	% 5,3	% 4,4	●
Tekstil İhracatı (yıllık değişim)	Ağustos	% 7,0	% 5,1	▲
Hazır Giyim İhracatı (yıllık değişim)	Ağustos	% 6,4	% 6,8	▲
Takipteki Krediler Oranı	Ağustos	% 4,2	% 4,3	●

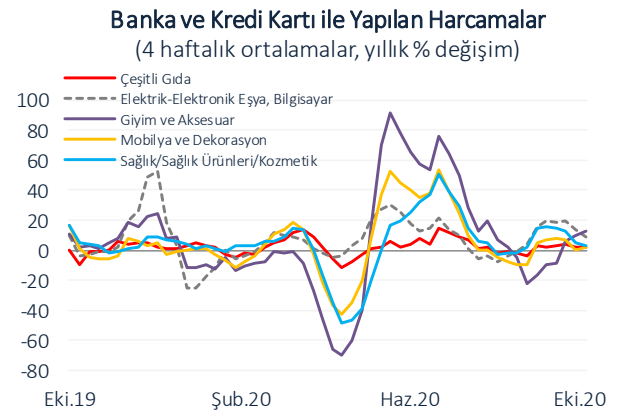
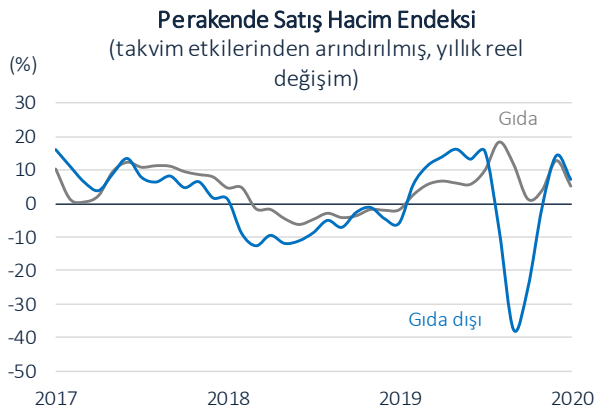
- Haziran'dan itibaren artış kaydeden tekstil üretimi, Temmuz ve Ağustos aylarında ivme kazanarak yükseliş eğilimini korudu. Hazır giyim sektöründe ise üretim Temmuz ve Ağustos aylarında nispeten yatay bir seyir izledi. İlk 8 aylık dönemde, pandeminin olumsuz etkisi nedeniyle tekstil ürünleri imalatında yıllık bazda %7, giyim eşyaları imalatında da %12,7 düzeyinde düşüş kaydedildi.
- Temmuz ve Ağustos aylarında tekstil ve hazır giyim sektörlerinin ihracatı, Haziran ayına kıyasla ivme kaybetse de, küresel talebin toparlanmayı sürdürmesiyle beraber yıllık bazda artış gösterdi. Maske, tulum, koruyucu kıyafet gibi ürünleri kapsayan medikal tekstil ihracatı 2019'un ilk 8 ayında yaklaşık 41 milyon USD düzeyindeyken, bu yılın aynı döneminde 891 milyon USD seviyesine çıktı. Özellikle Avrupa ile ABD'den artan siparişler, söz konusu artışta etkili oldu. Sektör temsilcileri, medikal tekstil ihracatının yılsonunda 1,5 milyar USD düzeyine ulaşabileceğini öngörüyor.
- İstanbul Hazırgiyim ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği (İHKİB) verilerine göre, hazır giyim ve konfeksiyon ihracatı Eylül'de yıllık bazda %19,9 artarak Türkiye'nin ihracatında otomotiv sektöründen sonra ikinci sırada yer aldı. Ocak-Eylül döneminde ise sektörün ihracatı %8,7 oranında geriledi. İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri (İTKİB) verilerine göre, tekstil sektörünün ihracatı da Eylül ayında yıllık bazda %9,6 artarken, ilk dokuz ayda %9,5 düşüş kaydetti. Yılın ilk 9 ayında, teknik tekstil ihracatı 2019'un aynı dönemine göre %53 ile hızlı artışını sürdürürken, tekstil sektörünün diğer tüm alt gruplarında düşüş yaşandı.
- Haziran'dan bu yana ihracat açısından olumlu bir tablo çizen tekstil ve hazır giyim sektörlerinin reel cirolarında Ağustos ayında yaşanan hızlı iyileşme dikkat çekti. Salgından önemli ölçüde etkilenen sektörlerde satışların toparlanmasında e-ticaret sektörünün önemli rol oynadığı, özellikle KOBİ'lerin e-ticarete yöneldiği gözleniyor. TÜİK Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması istatistiklerine göre, internet üzerinden en fazla sipariş verilen ürün grupları, kadınlarda %69, erkeklerde ise %54 ile giyim, ayakkabı ve aksesuar oldu.

Kaynak: BDDK, TÜİK, İTKİB, Datastream

		Son Veri	Önceki Veri	
Satış Hacim Endeksi (reel, yıllık değişim)	Ağustos	% 5,8	% 12,5	▲
Gıda	Ağustos	% 5,2	% 12,8	▲
Gıda dışı (akaryakıt hariç)	Ağustos	% 7,2	% 14,4	▲
Elektronik eşya ve bilgisayar	Ağustos	% 16,8	% 15,1	▲
Mobilya, beyaz eşya ve diğer	Ağustos	% 19,0	% 28,9	▲
Tekstil, giyim ve ayakkabı	Ağustos	-% 17,7	% 1,6	▼
Eczacılık, tıbbi ürünler ve kozmetik	Ağustos	% 11,0	% 5,2	▲
Posta ve internet yoluyla ticaret	Ağustos	% 92,6	% 96,3	▲
Ciro Endeksi (reel, yıllık değişim)	Ağustos	% 5,7	% 9,3	▲
Perakende Güven Endeksi (aylık değişim)	Eylül	-% 1,5	% 0,2	▼
Takipteki Krediler Oranı	Ağustos	% 4,8	% 4,9	●

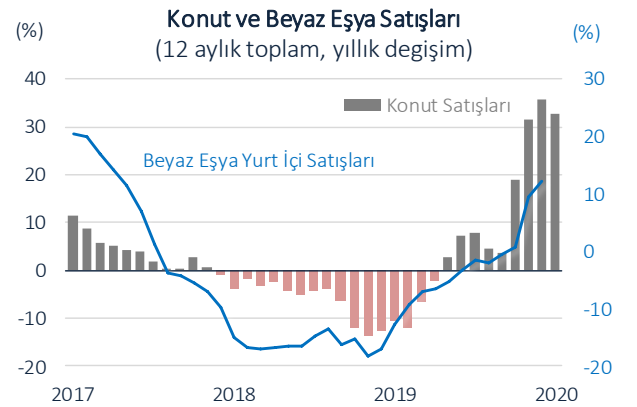
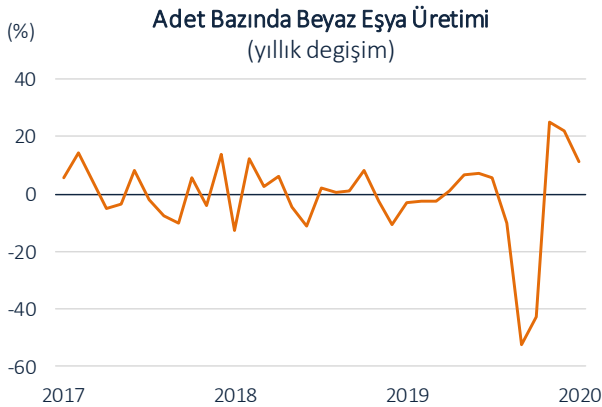
- Temmuz ayında yıllık bazda %12,5 artan perakende satış hacim endeksi Ağustos'ta da %5,8 yükseldi. Haziran ayından itibaren ekonomik ve sosyal faaliyetlerde normalleşmenin kademeli olarak başlaması, perakende ticaretin de yeniden hareketlenmesini sağladı. Temmuz-Ağustos döneminde perakende satışlarda yaşanan canlanmada, turizm sezonunun kısmen hareketlenmeye başlaması ve ötelenen talep etkili oldu. Ağustos ayında ise gıda ve gıda dışı harcamaların her ikisinde de ivme kaybı gözlemlendi.
- Konut piyasasındaki canlanmanın da etkisiyle Temmuz ayında hızlı bir toparlanma kaydeden mobilya ve beyaz eşya satışlarındaki yükseliş Ağustos'ta da ivme kaybetmekle birlikte devam etti. Bu dönemde, elektronik ürünler ile eczacılık, tıbbi ürünler ve kozmetik harcamaları da olumlu seyrini sürdürdü. Öte yandan, pandeminin yurt içinde etkilerinin görülmeye başlandığı Mart ayından bu yana en sert gerilemenin yaşandığı tekstil ve hazır giyim grubunda satışların bir önceki yılın aynı dönemine göre %18 azaldığı izlendi.
- Son dönemde gıda dahil tüm ürün gruplarında internet kanalıyla yapılan harcamalar önemli bir artış kaydederken, ciroların büyük bölümünün elde edildiği fiziki mağaza satışları ise genel olarak zayıf seyrini sürdürüyor. Cadde mağazacılığı görece olumlu ayrışırken, AVM'lerde mağaza kapanışlarının özellikle giyim ve ayakkabı satışlarının zayıf seyrine bağlı olarak artış eğiliminde olduğu dikkati çekiyor.
- TCMB tarafından yayımlanan banka ve kredi kartı ile yapılan harcamaların alt gruplara göre dağılımı incelendiğinde, tüketim harcamalarında yaz aylarında gözlenen olumlu seyrin, Eylül ayında bir miktar yavaşladığı izleniyor. Harcama tutarlarındaki ivme kaybının Ekim ayının ilk haftası itibarıyla da devam ettiği gözleniyor.

Kaynak: BDDK, TCMB; Datastream

		Son Veri	Önceki Veri	
Toplam Üretim (yıllık değişim)	Ağustos	% 11,0	% 22,1	▲
Yurt içi Satışlar (yıllık değişim)	Ağustos	% 20,9	% 58,4	▲
Yurt içi Ciro (reel, yıllık değişim)	Ağustos	% 19,3	% 18,3	▲
İhracat (adet, yıllık değişim)	Ağustos	-% 9,3	% 18,0	▼
İhracat (tutar, yıllık değişim)	Eylül	-% 47,2	-% 53,5	▼
DTM Satın Alma Eğilimi (aylık değişim)	Eylül	-% 1,1	-% 4,8	●
Takipteki Krediler Oranı	Ağustos	% 3,7	% 3,6	●

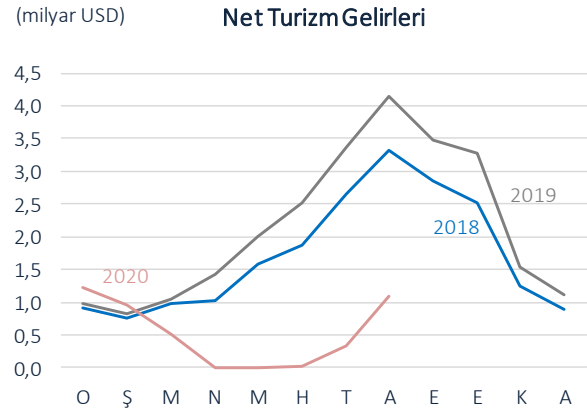
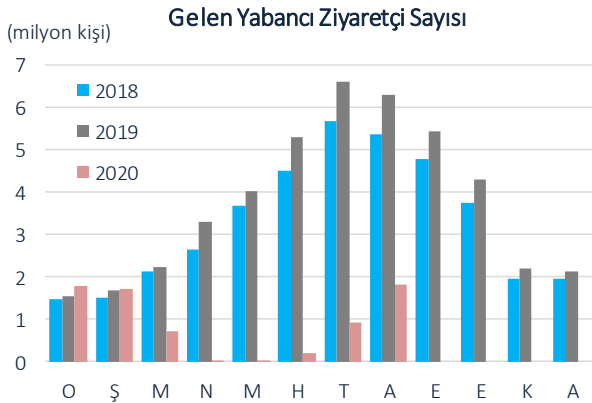
- Koronavirüs salgını kısıtlamaları nedeniyle Mart-Mayıs döneminde daralan beyaz eşya üretimi izleyen aylarda ötelenen talebi karşılamak amacıyla hızlı bir şekilde artış kaydetti. Yurt içinde tüketici kredisi faiz oranlarının tarihi düşük seviyeye gerilemesi ve konut satışlarında yaşanan hızlı artışın etkisiyle beyaz eşya talebi önemli ölçüde artarken Temmuz ayında yurt içi satışlar tarihi zirvesine yükseldi. Bu paralelde Temmuz ayında üretimin de zirveye ulaştığı görüldü. Ağustos ayında ise satışlardaki artış faiz oranlarındaki yükselişin de etkisiyle bir miktar hız kaybetti.
- Sektörün ihracatındaki zayıf performans ise devam ediyor. Adet bazında ihracat verilerinin nispeten olumlu bir görünüm çizmesine karşın, tutar bazında ihracatın son aylarda yıllık bazda %50 oranlarında daraldığı izleniyor. Adet ve tutar bazında verilerin bu kadar farklılaşmasının satılan ürünlerin daha düşük özellikli ve daha ucuz alt segment ürünlere kaymasından kaynaklandığı tahmin ediliyor. Euro Alanı'nda koronavirüsle mücadele kapsamında kısıtlamaların yeniden gündeme gelmesi nedeniyle sektörün ihracat performansının önümüzdeki dönemde daha da zayıflayabileceği öngörülüyor.
- Yurt içinde ise konut satışlarına yönelik kampanyaların sona ermesinin ve kredi faizlerinin yükselmesinin etkisiyle hız kaybeden konut satışlarının beyaz eşya satışlarını da baskı altında bırakması bekleniyor.

Kaynak: BDDK, Datastream, Hazine ve Maliye Bakanlığı, TÜİK, İMMİB

		Son Veri	Önceki Veri	
Yabancı Ziyaretçi (yıllık değişim)	Ağustos	-% 71,2	-% 85,9	▼
Turizm Geliri (yıllık değişim)	Ağustos	-% 74,5	-% 89,3	▼
Turizm Gideri (yıllık değişim)	Ağustos	-% 83,3	-% 81,7	▼
Otel Doluluk Oranları (% puan, yıllık değişim)	Ağustos	-44,1	-44,2	▼
Takipteki Krediler Oranı	Ağustos	% 5,6	% 6,3	●

- Yabancı ziyaretçi sayısındaki yıllık düşüş Ağustos ayında ivme kaybederek %71 düzeyinde gerçekleşti. Ağustos'ta toplam ziyaretçi sayısı 1,8 milyon kişi olurken, en fazla yabancı ziyaretçi 440 bin kişi ile Rusya'dan geldi. Rusya'yı yaklaşık 261 bin kişi ile İngiltere izledi. Otel doluluk oranı ise Ağustos ayında %34,7 olarak açıklandı. İlk sekiz aylık dönemde, yabancı ziyaretçi sayısı yıllık bazda %76,6 azalarak 7,3 milyon kişi olurken, turizm gelirleri %73,5 azalarak 5,1 milyar USD'ye geriledi.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 1 Temmuz'da yayımlanan Konaklama Tesislerinde Kontrollü Normalleşme Süreci Genelgesi ile "Güvenli Turizm Sertifikası" alma zorunluluğu 50 oda ve üzerinde kapasiteye sahip olan tüm konaklama tesislerine getirilmişti. 8 Ekim tarihinde Genelgenin "Güvenli Turizm Sertifikası" bölümünde yapılan değişiklik ile 30 oda ve üzerinde kapasiteye sahip olan tüm konaklama tesislerine de "Güvenli Turizm Sertifikası" alma zorunluluğu getirildi.
- 16 Ekim tarihinde TBMM Başkanlığı'na sunulan kanun teklifine göre, turizm işletmelerinin 1 Nisan-30 Haziran döneminde tahsil edilmesi gereken ödemelerinin 6 ay süreyle, 1 Temmuz-31 Aralık döneminde tahsil edilmesi gereken ödemelerinin de 1 yıl süre ile ertelenmesi bekleniyor. Düzenlemeyle ayrıca, konaklama vergisinin başlangıç tarihinin 1 Ocak 2022 tarihine ertelenmesi de öngörülüyor. Türkiye Bankalar Birliği tarafından da "Turizm Destek Paketi" uygulaması kapsamında Hazine ve Maliye Bakanlığı garantisi ve KGF kefaleti ile bankalar tarafından 10 milyar TL tutarında kredi desteği sağlanacağı açıklandı.
- Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün (UNWTO) 15 Eylül'de yayımladığı raporda, Ocak-Haziran döneminde salgın nedeniyle uluslararası turist sayısının %65 azaldığı ve küresel turizmde 460 milyar USD'lik gelir kaybı yaşandığı ifade edilirken, söz konusu tutarın 2009'daki küresel krizde turizmde yaşanan gelir kaybından 5 kat fazla olduğu belirtildi. Ayrıca, dünya genelinde salgın nedeniyle turizm sektörünün en olumsuz etkilendiği bölgelerin sırasıyla Asya-Pasifik ile Avrupa olduğu açıklandı. UNWTO, aşının veya tedavinin bulunması varsayımlarına bağlı olarak değişiklik göstermekle birlikte, dünya genelinde turist sayısının 2019 seviyesine ulaşmasının 2,5 ila 4 yıl süreceğini öngörüyor.
- İngiltere, 10 Temmuz'da Türkiye'yi güvenli seyahat edilebilecek ülkeler olarak adlandırılan ve 14 gün karantinadan muaf tutulan ülkeler listesine eklemişti. Ancak, 3 Ekim'den itibaren Türkiye'nin "güvenli ülkeler" listesinden çıkartılma kararı alındığı açıklandı. İngiltere'den ülkemize gelen ziyaretçi sayısı, geçtiğimiz yılın ilk 8 ayında 1,8 milyon kişi iken, bu yılın aynı döneminde 465 bin kişi oldu. Sonbaharla birlikte salgında ikinci dalgaya ilişkin endişelerin artması turizm sektörünün görünümü açısından büyük bir belirsizlik yaratmaya devam ediyor.

Kaynak: BDDK, Datastream, TÜROB

İktisadi Araştırmalar Bölümü

İzlem Erdem

Bölüm Müdürü ve Başekonomist
izlem.erdem@isbank.com.tr

Ahmet Aşarkaya

Uzman
ahmet.asarkaya@isbank.com.tr

Alper Gürler

Birim Müdürü
alper.gurler@isbank.com.tr

Kaan Tuncalı

Uzman Yardımcısı
kaan.tuncali@isbank.com.tr

Hatice Erkiletlioğlu

Müdür Yardımcısı
hatice.erkiletlioglu@isbank.com.tr

İlkim Bengisu Tuncer

Uzman Yardımcısı
bengisu.tuncer@isbank.com.tr

Aslı Şat Sezgin

Uzman
asli.sat@isbank.com.tr

Ahmet Berat Ocak

Uzman Yardımcısı
berat.ocak@isbank.com.tr

YASAL UYARI

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.